

Ulan Bators nya ansikte

EFTER BOOMEN Efter några års rekordtillväxt bromsar Mongoliets ekonomiska utveckling in 2013. Samtidigt går urbaniseringen i Ulan Bator snabbt, hälften av invånarna bor nu i slumområden.

– Regeringen har tappat kontrollen, säger hjälparbetaren Khongor Baatar.

Khongor Baatar arbetar för FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO (Food & Agriculture organization), med bas i Mongoliets huvudstad, där organisationen försöker hitta tåligare grödor som invånarna i slummen ska kunna odla. Det är dock ingen lätt uppgift att ta sig an.

– Marken är på många håll så förorenad att inte mycket växer här, samtidigt som folk massinvandrar till staden, säger Khongor Baatar.

Eftersom saniteter till stor del saknas i Ulan Bators kåkstäder har befolkningen grävt egna gropar i marken som fungerar som toaletter – vilka har förgiftat matjorden och gjort den steril. Ingen vet riktigt hur många som bor i Ulan Bator; det sägs att mer än hälften av landets 2,8 miljoner människor redan har flyttat hit. Vad som är säkert är att allt fler följer strömmen.

– Vi försöker hantera problemet, men vi kan ju inte förhindra att människor vill skaffa jobb och tjäna pengar genom att komma hit, klargör Khongor från en kal kulle som överblickar det som för inte så länge sedan var den mongoliska stäppen.

Nu täcks det brungula gräset av vita gers (nomaders tältliknande bostäder) och enkla trä- och plåtskjul. Bebyggelsen sträcker sig så långt ögat kan nå, och de nio distrikten som de olika stadsdelarna utgör går tätt inpå och omringar den lilla exklusiva klick av modern bebyggelse – med lägenhetskomplex, kontorsbyggnader och stormarknader – som utgör centrum. Kullarna inte bara omger, de försluter staden, och kolkraftverkens ofiltrerade gulsvarta rök lägger sig som en hinna över horisonten: Ulan Bator är nämligen en av världens mest förorenade städer.

Tsedenbal, 57, vattnar morötter i det egna trädgårdslandet med brukbar jord som ligger i ett av UB:s ”ger-distrikt”. Han flyttade hit med sin hustru redan 1986 från staden Khovd i västra Mongoliet ”i jakten på ett bättre liv”.

– Marknadsekonomin ledde till att vi inte hade några jobb, men i Ulan Bator fanns det möjligheter, fortsätter Tsedenbal.

Hans fru Byatshandaa, 55, som arbetar för FAO kom till huvudstaden för att studera. Trots att paret helst skulle vilja flytta tillbaka till hemstaden är det inget alternativ.

– På landsbygden finns varken jobb, utbildning eller pengar, inflikar hon.

Samtliga av parets fyra barn jobbar i huvudstaden och har inga planer på att flytta.

– Vi har sex barnbarn som inte ens känner till landsbygden. Vi stannar här med dem, avslutar Byatshandaa.

Mongoliet har en av världens högsta tillväxter, ekonomin går på högvarv tack vare att landet vilar på reserver av värdefulla naturresurser. Gruvnäringen plockar upp många, mestadels män, som kommer till Ulan Bator i jakten på jobb, men få tar trots det del av den ekonomiska boomen och tillväxten har bromsat in något 2013. Plastpåsar med skräp som har slängts direkt i diken kantar de dammiga grusvägarna där flockar med förvildade hundar, några

synbart aggressiva, letar efter något ätbart bland soporna. Detta är 24:e stadsdelen, (Ulan Bators nio distrikt är uppdelade i många stadsdelar) även kallad den fattigaste. Ett grått pulverdamm ligger över marken – inte ens grästuvor slår rot, och stanken av ammoniak påminner om fallerade saniteter.

Att soporna slängs i diket är ett resultat av en sophämtning som inte fungerar. ”Regeringen ser inte slummen”, menar Dariim Garam, 70, som delar sin ger med sin handikappade dotter. De kommer från Dornod-provinsen i östra delen av landet, och Dariims söner försörjer familjen genom pengarna de tjänar på ett bygge i centrum.

Precis som många andra familjer har de inga lagliga papper på att de äger marken, de har köpt ett certifikat ”av någon” som ger dem rätt att bo på det inhägnade området där deras ger står.

– Detta är egentligen olaglig mark, vi väntar fortfarande på att få papper av regeringen som ger oss markrätten, men de säger till oss att vänta och vänta, och inget händer, förklarar Dariim.

Samtidigt är det många regeringstjänstemän som har ifrågasatt varför familjen kom hit.

– De kallar oss lantliga migranter. Det sociala systemet kommer vi inte att få ta del av, säger hon och avfärdar ”ryktet” om att den ekonomiska boomen skulle ha nått landet.

– Boomen tillhör de rika och medelklassen. Lägenhetspriserna ökar i centrum, men min pension ökar inte. Vi kom till Ulan Bator för att vi trodde att det skulle bli bättre – nu lever vi på hoppet.

Anledningen till att så många flyttar till Ulan Bator beror indirekt på klimatförändringarna, menar de ansvariga inom regeringen.

– Klimatförändringarna har lett till varmare somrar och kallare vintrar, vilket gör att boskapen dör, säger Shaaluu Jargalsaikhan som är regeringens talesman för 16:e stadsdelen och fortsätter:

– Då lämnar människor sina traditionella seder och flyttar hit.

Shaaluu Jargalsaikhan säger att regeringen inte hinner bygga tillräckligt med skolor och sjukhus, samtidigt som rinnande vatten och latriner saknas på de flesta håll.

– Vi kan inte hantera alla dessa människor. Visst, människor får själva bestämma var de vill bo, men livet blir ofta inte som de tänkt sig när de flyttar hit.

Vid en allmän brunn i närheten, som är det enda sättet att få tag i vatten i många distrikt, hämtar Choindornyam Jargalsaikhan, 20, vatten i stora plastdunkar.

På frågan om vad han tycker om den ekonomiska boomen som har nått Mongoliet skrattar han bara:

– Pengarna når ju inte oss. Det är bara ett fåtal som har råd med fina bilar och dyra lägenheter.

Choindornyam kan tänka sig att studera logistik utomlands men vill som de flesta andra mongoler komma tillbaka till hemlandet.

– Arbetskraften behövs här. Jag vill jobba för ett transportföretag och bidra med vad jag kan!

JOHAN AUGUSTIN

nyheter@svd.se

Choindornyam Jargalsaikhan hämtar vatten. Nästan alla hus i slummen saknar rinnande vatten och invånarna är tvungna att gå till vattenstationer och köpa vatten.

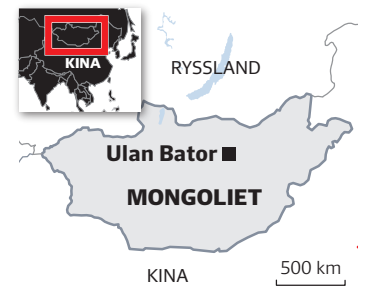

Dariim Garam, 70 år, utanför deras ger (traditionella mongoliska tält) med dotter och barnbarn. Precis som de flesta andra migranter som kommer till huvudstaden Ulan Bator från landsbygden saknar de lagliga papper på att de äger marken där de bor.

Ungdomar spelar basket i ett av slumområdena runt Ulan Bator. I bakgrunden skimtar stadens skyline med höga hotel och bostadskomplex.

FAKTA

Mongoliet

Mongoliet täcker drygt 1,5 miljoner kvadratkilometer (mer än tre gånger Sverige), och är med sina 2,8 miljoner invånare samtidigt ett av världens minst befolkade länder, cirka två personer per kvadratkilometer.

Ungefär 1,5 miljoner människor bor i Ulan Bator och hälften av stadens befolkning bor i slumdistrikten. Mer än 60 procent av Mongoliets befolkning är under 25 år.

1991 blev den tidigare ryska kolonin det första asiatiska landet att lämna kommunismen. Systemskiftet från planekonomi och diktatur till marknadsekonomi och demokrati ledde till privatiseringar, hög arbetslöshet, försämrade utbildnings- och hälsoväsende och allt större klasskillnader. 2012 var BNP cirka 10,3 miljarder dollar, vilket innebär cirka 4000 dollar per capita men fortfarande beräknas en tredjedel av befolkningen leva under fattigdomsgränsen och landet är beroende av bistånd.

17

procent var tillväxttakten i Mongoliet 2012, vilket var den högsta i världen, men i år har den backat till 11 procent.

Mongoliet har stora fyndigheter av koppar, kol, guld och jordartsmetaller till tele- och datateknik. Regeringen satsar på att öka investeringarna inom gruvindustrin, utveckla den eftersatta infrastrukturen samt att genomföra ytterligare privatiseringar.

Den starka ekonomin som av många kallas för "den mongoliska vargen" är även beroende av jordbruksprodukter och antalet tamdjur beräknas till 50 miljoner. Inflationen är fortsatt hög, runt 10 procent om året, och ses som ett problem för den ekonomiska tillväxten.

Ekonomin är känslig för klimatförändringar och naturkatastrofer som båda är vanligt förekommande där till exempel Gobiöknen tar över mer land för varje år som går. Överanvändning av marken har dessutom lett till ökad erosion.

Khongor Baatar och Byatshandaa jobbar på FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO.

Tioårige Dolgoon utanför sin och faderns slitna ger i ett av Ulan Bators slumområden. FOTON: JONAS GRATZER